

ՀԱՅՈՒՆ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐԸ

Posted on March 4, 2015 by Keghart

Category: [Opinions](#)

Պոկոտ. Հրայր Ճեպեճեան, Նիկոսիա, 3 Մարտ 2015

Բժշկութիւնը եւ գիտական մասնագիտութիւնը մեր ընտանիքին մէջ եղած են պատմական ժառանգութիւն-յաջորդականութիւն, որուն սակայն ես չհետեւեցայ: Չեմ գիտեր ընտրութեամբ, թէ՞ նախասիրութեան հարց էր: Կեանքիս ուղին այլ մասնագիտութեամբ ընթացաւ, թէեւ պատանի տարիքէս միշտ ալ մօտիկ եղած եմ գիտա-բժշկական մթնոլորտներուն: Մէկ կողմէ հօրս դեղագործական մասնագիտութիւնը, իսկ միւս կողմէ կար հօրեղբօրս ասպարեզը:

Նկատի ունենալով, որ հօրեղբայրս Հալէպի մէջ ունէր իր ակնաբուժարան-հիւանդանոցը, որ մինչեւ այսօր կը գործէ, պատանեկան տարիներուս հետաքրքրութիւն ունեցած էի «հանդիսատես» ըլլալու անոր տարբեր գործունէութիւններուն: Եւ հօրեղբայրս չէր զլանար զիս մասնակից դարձնելու իր բժշկական տեսութիւններուն՝ համբերութեամբ նաեւ բացատրելով իր ըրածները եւ ախտաճանաչումները: Եւ քանի մը անգամ ալ փորձեց քաջալերել զիս. «Չե՞ս ուզեր հետեւիլ բժշկական համալսարանական մասնագիտութեան»:

Պոկոտ. Հրայր Ճեպեճեան, Նիկոսիա, 3 Մարտ 2015

Բժշկութիւնը եւ գիտական մասնագիտութիւնը մեր ընտանիքին մէջ եղած են պատմական ժառանգութիւն-յաջորդականութիւն, որուն սակայն ես չհետեւեցայ: Չեմ գիտեր ընտրութեամբ, թէ՞ նախասիրութեան հարց էր: Կեանքիս ուղին այլ մասնագիտութեամբ ընթացաւ, թէեւ պատանի տարիքէս միշտ ալ մօտիկ եղած եմ գիտա-բժշկական մթնոլորտներուն: Մէկ կողմէ հօրս դեղագործական մասնագիտութիւնը, իսկ միւս կողմէ կար հօրեղբօրս ասպարեզը:

Նկատի ունենալով, որ հօրեղբայրս Հալէպի մէջ ունէր իր ակնաբուժարան-հիւանդանոցը, որ մինչեւ այսօր կը գործէ, պատանեկան տարիներուս հետաքրքրութիւն ունեցած էի «հանդիսատես» ըլլալու անոր տարբեր գործունէութիւններուն: Եւ հօրեղբայրս չէր զլանար զիս մասնակից դարձնելու իր բժշկական տեսութիւններուն՝ համբերութեամբ նաեւ բացատրելով իր ըրածները եւ ախտաճանաչումները: Եւ քանի մը անգամ ալ փորձեց քաջալերել զիս. «Չե՞ս ուզեր հետեւիլ բժշկական համալսարանական մասնագիտութեան»:

Կը սիրէի դիտել հիւանդանոցի դարմանատան բաժնի հիւանդներուն հետ հօրեղբօրս յարաբերութիւնը: Իրեն համար բժշկութիւնը գիտական մասնագիտութիւն էր, բայց զայն ներառած էր իր ազգային-դաստիարակչական կեանքին ու համոզմունքներուն մեծ «խճանկարին» մէջ: Եթէ հիւանդ-այցելուն հայ ու ազգային կեանքին մէջ իր հետաքրքրութիւնն ու մասնակցութիւնը ունեցող անհատ էր, այդ պարագային կ'ըլլային անպայմանօրէն հայկական ինքնութեան եւ հիմնահարցերու վերլուծումները՝ բժշկական մտահոգութիւններուն ամբողջութեամբ... Պիտի խօսեր հայրենիքի ու սփիւռքեան մարտահրաւերներուն մասին, բայց նաեւ անպայման պիտի անդրադառնար Հալէպին

մայր գաղութ ըլլալու իրականութեան: Բժշկութիւնը անկասկած իրեն համար նաեւ դաստիարակութիւն էր, որ պէտք էր սորվեցնել, բայց նաեւ՝ յարգել:

Օր մըն ալ երիտասարդ հայ արհեստաւոր մը ներկայացաւ դարմանատուն վերստուգումի համար: Ան ներկայացուց իր դեղատոմսը՝ հորեղբօրս յիշողութիւնը թարմացնելու համար: Նկատի ունենալով հայ երիտասարդին ինքնաշարժներու նորոգութեան արհեստը եւ այդ արհեստին պարտադրող սեւ ու սեւցնող աշխատանքը, դեղատոմսը գրեթէ անճանաչելի դարձած էր...: Եւ չուշացաւ հորեղբօրս զգաստութիւնը. «Այս մէկը ցոյց կու տայ հայ բժիշկին նկատմամբ ձեր յարգանքը...»:

Հայ երիտասարդին հետ ես եւս խպնած էի, աւելի ճիշդ՝ ուզած էի մտնել իր նուաստացած, բայց նոյնքան նաեւ «յանցագործի» ներաշխարհին մէջ՝ փորձելով երեւի պզտիկ թափ մը տալ իր ընկճուածութեան: Կամաց-կամաց գլուխը բարձրացուց եւ մեղմ ձայնով մը, որուն մէջ նշմարելի էր ներումի ինդրանքը, ըսաւ. «Բայց, տոքթօր, գիտէք մեր աշխատանքին բնոյթը, դիտումնաւոր չէր»:

Իւրաքանչիւր գործողութենէ առաջ հորեղբայրս կը դիմեր իր բժշկական հանրագիտարաններու մեծ հաւաքածոներուն՝ յաւելեալ ուսումնասիրութիւններու համար: Այդ տարիներուն չկային համակարգչային ներկայ օրերու բոլոր դիւրութիւնները: Մէկ-մէկ հաստափոր գիրքերը պէտք էր դուրս հանուէին, էջերը թերթատուէին, ապա ընթերցուէր որոնուածը: Պատանեկան տարիքիս ու այդ տրամաբանութեանս մէջ քիչ մը տարօրինակ էր այս երեւոյթը: Բայց չէ՞ որ հորեղբայրս ուսանած եւ փորձառու բժիշկ էր, ուրեմն պիտի կրկներ. «Միշտ նոր բան մը կայ սորվելիք»: Հաւանաբար կամաց-կամաց պիտի ընկալէի, որ կեանքի եւ անոր յառաջխաղացքին հիմնական գրաւականն է սորվիլը:

Շատ էր թիւը այն հիւանդ այցելուներուն, որոնք հիւանդանոց կու գային Սուրիոյ տարբեր գիւղերէն, իսկ գիւղացին մեծ յարգանք ուներ բժիշկին նկատմամբ: Անոնք իրենց հետ կը բերէին զամբիւղ մը հակիթ կամ տակառով մածուն եւ տակալին՝ թարմ միս: Մշակոյթ էր, որ պահուած էր որպէս աւանդութիւն եւ մարդկային փոխյարաբերութիւններուն մէջ արժէքի գիտակցութիւն:

Այդ օրերէն օր մը գիւղացի մը ներկայացաւ հիւանդանոց իր մէկ աչքին բարդութեան համար: Իր շարք մը հարցումներուն կարգին հորեղբայրս հարցուց.

«Ո՞ր շրջանէն կու գաս»:

«Սելիմիէ», պատասխանեց գիւղացին:

Հօրեղբայրս վայրկեան մը կանգ առաւ ու աչքերը սեւեռած հիւանդին՝ երկար նայեցաւ անոր, առանց արտայայտուելու: Խեղճ մարդը, որ եկած էր իր աչքին վերաբերող հարցի մը համար, կարծեմ նոյնքան սկսաւ մտահոգուիլ հօրեղբօրս քարացած նայուածքէն: Հաւանաբար մտածեց, թէ այլ հիւանդութի՞ւն ալ ուներ:

Ես ալ շուարած էի եւ չէի կրնար հասկնալ, թէ ի՞նչ է պատահածը:

Հօրեղբայրս պահ մը ետք լռութիւնը խզեց եւ գիւղացիին աչքի քննութիւնները մանրամասնօրէն

ամբողջացուց: Սելիմիեցի գիւղացին խնդրեց, որ այցեգիրը վճարե...

«Վճարուած է», եղաւ հորեղբօրս շատ արագ եւ կարճ պատասխանը:

Գիւղացին քիչ մը աւելի շփոթեցաւ, իսկ ես զարմացած կը նայէի հորեղբօրս...

«Դուք 1915 թուականին՝ Հայոց ցեղասպանութեան ատեն, օգնութեան հասաք տեղահանուած հայ ժողովուրդին, ապաստան տուիք անոնցմէ շատերու: Ձեր հոգածութեան շնորհիւ՝ փրկուեցան շատ մը հայեր, ներառեալ՝ հորաքրոջս եւ հորեղբօրս ընտանիքները՝ իրենց զաւակներով», պատասխանեց հորեղբայրս:

Սելիմիեցի գիւղացին չէր ծնած Հայոց ցեղասպանութեան արհաւիրքի օրերուն: Չեմ ալ գիտեր, թէ ան լսած էր այդ բոլորին մասին, նաեւ՝ հայ ժողովուրդին նկատմամբ իր գիւղին ցուցաբերած գուրգուրանքին մասին: Չգացուած էր հորեղբօրս շարժոյթէն, բայց նաեւ բաւական բան իմացաւ հայուն ողբերգութիւններուն մասին: Ես ալ, անկախ անկէ, որ գիտէի Ցեղասպանութեան մասին, բայց նոյնքան զգացուած էի գիւղացիին նման, նաեւ կը փորձէի այդ վայրկեանին դուրս հանել մարդկայինը մարդուն մէջէն՝ նոյնինքն այն բոլոր ապրած փորձառութիւններէն մեկնելով:

Սելիմիեցի մասին առաջին անգամս էր, որ կը լսէի: Սուրիոյ Համա քաղաքի արեւելեան մասին մէջ անապատային շրջան մըն է: Անոնք 1915 թուականին թուրքին անմարդկային արարքներուն կրցած էին «ո՛չ» ըսել եւ եղբայրական ու հոգածու գուրգուրանք եւ վերաբերմունք ցոյց տալ քրիստոնեայ հայուն: Ես պիտի իմանայի, բայց նաեւ սորվէի, որ սելիմիեցի գիւղացին հիւրընկալած է իմ տարագիր հարազատներս, որոնք չվարանեցան վկայելու, թէ՛ «... մեզ դիմաւորեցին արտակարգ համակրանքով, կերակրեցին ու հոգացին, օժանդակեցին տեղաւորուելու. որպէս պահապան հրեշտակներ՝ եղբայրական գորովագութեամբ վերաբերմունքով վարուեցան մեզի հետ, մեր ողջ կեցութեան: Մեր կեանքը կը պարտինք անոնց»:

Եթէ թուրքը կեանքերու վերջ տուաւ, սելիմիեցի արաբը պահպանեց զանոնք:

Հօրեղբօրս համար բժշկութիւնը անքակտելի միաւորն է հայուն եւ համընդհանուր հայկականութեան արժեքի գիտակցութեան: Իր բժշկական ու մասնագիտական կեանքին ընթացքին երբեք պատուեցին չվերցուց ունէ հիւանդէ, որ կու գար Սելիմիեցի գիւղէն: Ասիկա իր «չնչին» երախտագիտական հատուցում-շարժոյթն էր Սելիմիեցի ժողովուրդի վերաբերմունքին համար՝ հայ ժողովուրդին եւ իր հարազատներուն նկատմամբ: Ու տակաւին ինքնավստահ կերպով կը վկայէր: «Միթէ պատահա՞ծ է երբեւիցէ, որ հայ ժողովուրդը մոռնայ իր բարեկամները»:

Չեմ գիտեր, թէ Սելիմիեցի գիւղը եւ անոր բնակչութիւնը ներկայ օրերու սուրիական այս թոհուրոհին մէջ ի՞նչ կացութեան մէջ են, բայց շատ յստակ է, որ սելիմիեցի արաբ գիւղացին եղաւ հայուն բարեկամը: Ան կրցաւ կերտել բարեկամութիւնը, քանի որ հաւատաց «ապրեցնելու» գրաւականին, փոխանակ՝ «սպաննելու»:

Արդարեւ, համամարդկային կեանքին մէջ կայ բարեկամութիւնը եւ անոր նկարագիրը կերտող խորքային արժեքը, որ կը կայանայ կեանքերը պահպանելու եւ զայն իմաստաւորելու հիմքերու վրան: Եթէ սելիմիեցի արաբը եղաւ հայուն բարեկամը, ատիկա՝ որովհետեւ իր «գրաւը» դրաւ

ապրեցնելու սկզբունքին վրայ: Եւ կեանքի մէջ ապրելով եւ ապրեցնելով է, որ արժէքներ կրնաս ստեղծել:

Եղեռնի հարիւրամեակին առթիւ հայը դարձեալ երախտագիտութեամբ կը յիշէ իր բարեկամները, որոնք ապրած ու ապրեցուցած են, տակաւին կ'ապրին ու կ'ապրեցնեն համամարդկային արժէքները:

Եւ արժէքները չեն կերտուիր սպաննելով...

